

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi ammattikorkeakoulu- lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttami- sesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä huhtikuuta 2009 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 26/2009 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 13/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Maiju Tuominen, opetusministeriö
- projektipäällikkö Ulla Angervo ja opetusneuvos Erkki Hietakari, Opetushallitus
- rehtori Henrik Wolff, Arcada, Nylands svenska yrkeshögskola

- toimitusjohtaja, rehtori Ritva Laakso-Manninen, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu
- kehittämisspäällikkö Hannele Salminen, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Hannele Louhelainen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
- koulutuspoliittinen sihteeri Juhana Harju, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- Hannu Saarikangas, Uusi Insinööriliitto UIL
- asiantuntija Tarja Tuominen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- hallituksen puheenjohtaja Ritva Laakso-Manninen, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
- asiantuntija Mikko Heinikoski, Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto SAMOK ry
- rehtori Gustav Djupsjöbacka, Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Akava ry
- Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK

HALLITUKSEN ESITYS

Ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia lähinnä yliopistolainsäädännön kokonaisuudistuksen johdosta. Laadunarviointia, opiskelijoiden kelpoisuutta, opiskelupaikan vastaanottamista, opetuksen maksuttomuutta, kou-

lutusohjelman maksullisuutta sekä hallintoasian käsittelyä koskevia säännöksiä yhtenäistetään yliopistolakiehdotuksen säännösten sisältöä vastaaviksi. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä muita muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yleistä. Suomen korkeakoululaitos muodostuu kahdesta toisiaan täydentävästä sektorista, joissa yliopistoilla (ruots. universitet, engl. university) ja ammattikorkeakouluilla (ruots. yrkeshögskola, engl. polytechnic) on eri tehtävät ja profiilit. Valiokunta korostaa korkeakoululaitoksen kehittämistä vahvasti dualimallin pohjalta siten, että molempia sektoreita kehitetään omista lähtökohdistaan käsin selkeyttäen edelleen koulutusten sisältöjä ja tutkintojen eroavuuksia.

Tämä lakiesitys keskittyy pääosin muuttamaan niitä lainkohtia, joiden muutostarve johtuu esitetystä yliopistolainsäädännön uudistuksesta. Lakiesityksen lähtökohdista johtuen on nykytilan analyysi ja laajempien kehittämistarpeiden pohtiminen jäänyt vähäiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa tarkastellaan ammattikorkeakoululainsäädäntöä myös sen kokonaisuuden kannalta. Tällöin on päähuomio kiinnitettävä ammattikorkeakoulujen hallinnon ja talouden järjestämisen peruskysymyksiin. Niuakat voimavarat on jatkossa voitava keskittää työmarkkinoiden tarpeiden kannalta olennaisen ja laadukkaan opetuksen turvaamiseen ja kehittämiseen. Ammattikorkeakoulujen perustutkintojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen perusteista on tultava selkeästi esille tutkintojen käytännönläheisyys ja ammatillisten valmiuksien kehittäminen. Ammattikorkeakoulujen henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja rekrytointiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Valiokunta korostaa ammattikorkeakoulujen merkitystä alueellisen kehityksen ja koulutuksellisen tasa-arvon kannalta. Ammattikorkeakoulu muodostaa parhaimmillaan toimivien työelämäyhteyksien kautta koulutus-, kehittämis- ja innovaatiokeskuksen, joka tukee alueen elinkeinojen kehittymistä ja hyvinvointia. Toiminnan todellisen vaikuttavuuden kannalta valiokunta pitää erittäin hyvänä nyt esitettyä ammattikorkeakoulujen laadunarvioinnin kehittämistä ja yhdenmukaistamista yliopistosektorin kanssa. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin vaadittava kolmen vuoden työkokemus on välttämätön jatkokoulutuksen suuntaamiseksi työelämälähtöisesti työelämän kehittämistutkinnoksi.

Tutkintojen rinnasteisuus. Ammattikorkeakoulututkintojen asemasta säädetään nykyisin korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetussa asetuksessa (464/1998) siltä osin, kuin on kysymys tutkinnon tuottamasta kelpoisuudesta julkiseen virkaan tai tehtävään. Hallituksen esityksessä ehdotetaan säännös nostettavaksi lain 18 §:n 1 momenttiin. Lisäksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä yleisempään muotoon. Jos lainsäädännössä on tiettyyn virkaan tai tehtävään asetettu kelpoisuusvaatimukseksi ylempi korkeakoulututkinto, tuottaisi ylempi ammattikorkeakoulututkinto ehdotetun säännöksen perusteella jatkossa kelpoisuuden tähän virkaan tai tehtävään.

Valiokunta pitää esitettyä rinnastussääntöä selkeänä, mutta korostaa samalla, että monia julkisia virkoja säätelevät edelleen myös alakohtaiset kelpoisuussäädökset. Perustelutekstistä voi saada sen virheellisen käsityksen, että ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut olisi jatkossa automaattisesti kelpoinen kaikkiin tehtäviin, joihin on säädetty kelpoisuusvaatimukseksi ylempi korkeakoulututkinto. Ehdotettu

säännös johtaisi siihen, että henkilöltä edellytetyt koulutuksen tason osalta sekä yliopistossa maisterin tutkinnon suorittanut että ammattikorkeakoulussa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut täyttäsivät ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisen vaatimuksen. Lainsäädännössä voidaan kuitenkin suoritetuille opinnoille asettaa sellaisia lisävaatimuksia, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita ei niillä perusteilla voida pitää kelpoisina.

Työmarkkinoiden kohtaanto- ja tasapaino-ohjelmien ratkaiseminen edellyttää jatkuvaa koulutusmäärien tarkastelua ja koulutuksen sisällöllistä kehittämistä. Työmarkkinoilla ratkaistaan, millaisiin tehtäviin eri tutkinnon suorittaneet sijoittuvat. Ehdotettu muutos ei millään lailla estä työnantaja valitsemasta edelleen parhaat mahdolliset hakijat virkoihin tai työtehtäviin. Sekä opiskelijoiden että työnantajien kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että tutkinnon tuottamista valmiuksista ja sijoittumisesta työmarkkinoille luodaan mahdollisimman realistinen käsitys koulutusta markkinoitaessa. Opiskelijoiden työmarkkinoille sijoittumisesta tulee myös seurata opintojen jälkeen. Valiokunta esittää asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*). Asian tuntijalausuntojen mukaan tulisi rinnastusprosessiin kytkeä tutkintojen sisällöllinen tarkastelu ja kuvaus.

Yliopistolakiehdotuksen 34 §:n 6 momentin mukaan yliopisto voi edellyttää jatkotutkintoon johtaviin opintoihin opiskelijaksi ottamansa henkilön suorittavan tarvittavan määrän täydentäviä opintoja koulutuksessa tarvittavien valmiuksien saavuttamiseksi. Ammattikorkeakoululakiin ehdotetulla 18 §:n asemointisäännöksellä ei ole vaikutusta edellä selostettuun yliopistolakiehdotuksen säännökseen, vaan yliopistoilla olisi siten jatkossakin oikeus päättää opiskelija-valintojen perusteista ja esim. siitä, mitä pidetään soveltavana korkeakoulu- ja ammattikorkeakoulututkintona. Hakijat voidaan erilaisen koulustaustan vuoksi jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin, ja tällöin ryhmän sisällä on noudatettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota ylemmän

ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden mahdollisuuksiin täydentävien siltaopintojen kautta siirtyä jatko-opiskelijoiksi yliopistoihin. Tälle eivät saa olla esteenä esimerkiksi kielteiset ennakoasenteet.

Maksulliset koulutusohjelmat. Ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan sisällytettäväksi yliopistolakiehdotusta vastaavasti säännös, jonka perusteella korkeakoulujen yksittäisissä ohjelmissa voidaan kerätä maksuja EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta. Tämän lukukausimaksukokeilun kesto olisi viisi vuotta. Kokeilu koskisi ammattikorkeakoulujen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavia vieraskielisiä koulutusohjelmia. Kokeiluun voisivat kuulua korkeakoulun harkinnan mukaan kaikki vieraskieliset ja kansainvälisesti suuntautuneet ohjelmat, joissa opiskelijoita rekrytoidaan myös EU/ETA-alueen ulkopuolelta. Korkeakoulujen tulisi kehittää maksullisiin ohjelmiinsa apurahajärjestelmä, jolla voidaan tukea lahjakkaiden ja vähävaraisten ulkomaisten opiskelijoiden opintoja Suomessa.

Kokeilun aikana olisi tarkoitus selvittää, mitä vaikutuksia maksullisiin ohjelmiin siirtymisestä on korkeakoulujen kansainvälistymiselle, suomalaisen korkeakoulutuksen vetovoimalle ja opiskelijavirroille sekä vieraskielisen koulutustarjonnan laadulle. Kokeilulle asetetaan syksyllä 2009 seurantaryhmä, joka laatii kokeilun arviointia varten käytettävät indikaattorit ja tarkemmat arviointikriteerit. Ammattikorkeakoulut keräisivät tarvittavat tiedot ja toimittaisivat ne opetusministeriölle kokeilun seurantaa ja arviointia varten.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että lukukausimaksukokeilun tulosten arvioinnin kriteerit määritellään mahdollisimman nopeasti. Arvioinnissa tulee ottaa erilaiset osatekijät mahdollisimman kattavasti huomioon niin, että tulosten perusteella on mahdollista tehdä suomalaista koulutuspolitiikkaa ja koulutuksen kansainvälistymistä tukevia ratkaisuja. Seurannassa on huomioitava kokeilun aikajänne mutta varmistettava myös, että lyhyelläkään tarkasteluvälillä kokeilu ei vaaranna kansainvälisen opiske-

lijavaihdon toimivuutta ja uudistukselle asetettujen keskeisten tavoitteiden saavuttamista. Vasta arvioinnin jälkeen on mahdollista päättää, onko pysyvä lainsäädäntö tarkoituksenmukainen vai ei. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Henkilöstön kelpoisuusehdot. Valiokunta korostaa ammattikorkeakoulujen henkilöstön laaja-alaista ammattitaitoa. Työssä tarvitaan sekä pedagogista erityistietämystä että vahvaa opettavan alan ammatillista osaamista. Esitetyn 30 §:n mukaan ammattikorkeakoulun opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädetään tarvittaessa valtioneuvostom asetuksella. Valiokunta pitää välttämättömänä, että jatkossa seurataan opettajien kelpoisuusehtojen soveltamista rekrytoinneissa ja henkilöstön ammattipätevyyden kehitystä, jotta voidaan käytännössä riittävästi arvioida asetuksen antamistarvetta.

Opiskelijoiden terveydenhuolto ja liikuntamahdollisuudet. Ammattikorkeakoulujen opiskelupaikkakunnat ylläpitävät kansanterveyslain mukaista opiskelijaterveydenhuoltoa. Opiskelijapaikkakunnan vastuulla on oppilaitoksen terveydellisten olojen valvonta, opiskelijoiden terveyden- ja sairaanhoito sekä hammashuolto. Käytännössä kunnat ovat täyttäneet velvollisuutensa vaihtelevasti. Valiokunta painottaa, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoa on kehitettävä edelleen siten, että opiskelijoiden terveydenhuolto toimii laadukkaasti kaikkialla Suomessa. Tavoitteena tulisi olla yliopisto-opiskelijoiden terveydenhuollon tasoa vastaavat terveydenhuollon palvelut. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan liikuntamahdollisuuksien järjestäminen ammattikorkeakouluissa vaihtelee suurestikin. Valiokunta pitää välttämättömänä edistää opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksia. Liikuntapalveluiden järjestäminen voidaan organisoida ammattikorkeakoulukohtaisesti tehokkaimmalla ja tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, esim. paikkakunnan muiden ammattikorkeakoulujen ja lii-

kuntatoimijoiden yhteistyönä. Valiokunta ehdottaa opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksien edistämisestä lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 4*).

Yksityiskohtaiset perustelut

Johtolause. Valiokunta on alla esittänyt muutoksia myös lain 11 §:n 1 momenttiin ja 21 §:ään, minkä vuoksi johtolausetta esitetään muutettavaksi vastaavasti.

4 §. Ammattikorkeakoulujen tehtävät. Valiokunta ehdottaa, että 1 momenttia täydennetään viittauksella elinikäisen oppimisen edistämisestä ammattikorkeakoulujen tehtävien hoidossa. Säännös vastaa yliopistolakiehdotuksessa esitettyä. Kyse ei ole ammattikorkeakouluille annettavasta lisätehtävästä vaan opetuksen ja opintojen ohjauksen toimintakulttuurista, joka kattaa ammattikorkeakouluopetuksen sen kaikissa muodoissa.

11 §. Hallitus. Valiokunta ehdottaa, että 1 momentin termi päätoimiset opiskelijat muutetaan muotoon tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat. Hallituksen esityksessä ehdotetaan jo vastaavia muutoksia 3 §:ään (ammattikorkeakoulun itsehallinto) ja 42 a §:ään (opiskelijakunta). Valiokunnan ehdotus yhtenäistää opiskelijoita koskevan sääntelyn.

20 §. Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on ilmennyt, että 1 momentin 4 kohdan säännös ammattikorkeakouluopiskeluun kelpoisuuden antavasta ulkomaisesta opiskelusta on tulkinnallisesti epäselvä. Ulkomaiselta koulutukselta edellytetään, että se asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin. Kun useimmissa maissa ei ole Suomen kaltaista duaalimallista korkeakoulujärjestelmää, sananvastaaviin tulkitseminen on ongelmallista ja aiheuttaa käytännössä eroja kelpoisuuden määrittelemisessä. Valiokunta ehdottaa sanan vastaaviin poistamista.

21 §. Opiskelijamäärä. Pykälällä tarkoitetaan niin sanotun numerus clausus -järjestelmän käyttämistä eli opiskeluoikeuden rajoittamista vaihtoehtona sille, että ammattikorkeakouluun otettaisiin kaikki kelpoisuuden täyttävät ilmoittautujat. Tämän lakiehdotuksen käsittelyyn yhteydessä on ilmennyt epäselvyyttä voimassa olevan 21 §:n suhteesta nyt muutettavaksi esitettävään 7 §:ään. Asian selkeyttämiseksi valiokunta ehdottaa poistettavaksi 21 §:stä sanat koulutustehtävän rajoissa. Pykälän oikeudellinen sisältö ei muutu.

26 b §. Koulutusohjelman maksullisuus. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa 2 momenttia täydennettäväksi siten, että pykälässä tarkoitettua maksua ei myöskään voida periä Suomessa vakinaisesti asuvilta ulkomaalaisilta. Ulkomaalaislaissa (301/2004) säädetään pysyvästä oleskeluluvasta (56 §) ja siihen rinnastettavasta pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvasta (56 a §). Valiokunta on esittänyt yliopistolakiehdotukseen vastaavan muutoksen.

43 a §. Varautumissuunnitelmat. Hallituksen esityksen mukaan ministeriö voisi määrätä va-

rautumisessa havaittujen puutteiden korjaamisesta. Tämä koskisi myös kuntien ylläpitämiä ammattikorkeakouluja. Kunnallista itsehallintoa korostavaan perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin toisen virkkeen muuttamista siten, että opetusministeriö voi antaa ohjausta varautumisessa havaittujen puutteiden korjaamisesta.

Säättämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan esittänyt, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säättämisjärjestyksessä. Valiokunnan muut kannanotot on otettu huomioon mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään 4 lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Laki

ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä toukokuuta 2003 annetun ammattikorkeakoululain (351/2003) 3 §, 4 §:n 1 momentti, 7 ja 9 §, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n otsikko ja 4 momentti, 17 §, 18 §:n 1 momentti, 20—23, 26, 27, 29—31 ja 41 §, 42 §:n 1 ja 2 momentti sekä 42 a §,
 sellaisina kuin niistä ovat 18 §:n 1 momentti ja 20 § laissa 411/2005, 26 § osaksi mainitussa laissa 411/2005 sekä 41 ja 42 a § laissa 413/2005, ja
lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 26 b sekä lakiin uusi 43 a ja 43 b § seuraavasti:

3 §
 (Kuten HE)

4 §
Ammattikorkeakoulujen tehtävät

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä

tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä taiteellista toimintaa. *Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulujen tulee edistää elinikäistä oppimista.*

7 ja 9 §
(Kuten HE)

11 § (Uusi)

Hallitus

Hallituksen puheenjohtajana toimii rehtori. Hallituksessa ovat lisäksi edustettuina ammattikorkeakoulun muu johto, päätoimiset opettajat, muu päätoiminen henkilöstö ja *tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat* opiskelijat sekä elinkeino- ja muun työelämän edustajat.

13, 17 ja 18 §
(Kuten HE)

20 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut:

(1—3 kohta kuten HE)

4) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden (*poist.*) korkeakouluopintoihin.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

21 § (uusi)

Opiskelijamäärä

Ammattikorkeakoulu päättää (*poist.*) ammattikorkeakouluun vuosittain otettavien opiskeli-

joiden määrästä, jollei 8 §:n 3 momentista muuta johdu.

22, 23 ja 26 §
(Kuten HE)

26 b §

Koulutusohjelman maksullisuus

(1 mom. kuten HE)

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan yhteisön lainsäädännön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen. *Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.*

27 ja 29-31 §
(Kuten HE)

41—42 a §
(Kuten HE)

43 a §

Varautumissuunnitelmat

(1 mom. kuten HE)

Varautumista valvoo opetusministeriö. Jos varautumisessa havaitaan puutteita, opetusministeriö voi antaa ohjeistusta puutteiden korjauksesta.

43 b §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ammattikorkeakoulujen koulutusmääriä, koulutuksen sisällön kehittämistä ja opiskelijoiden sijoittumista työmarkkinoille.*
2. *Eduskunta edellyttää, että ammattikorkeakoulujen lukukausimaksukokeilun tuloksia arvioidaan huolellisesti ja arvioinnin kriteerit määritellään mahdollisimman nopeasti.*
3. *Eduskunta edellyttää, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon tilannetta seurataan.*
4. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa, miten ammattikorkeakoulut järjestävät liikuntapalveluja opiskelijoille, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksien edistämiseksi.*

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Jukka Mäkelä /kok
vpj.	Tuomo Hänninen /kesk	Mikaela Nylander /r
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Lauri Oinonen /kesk
	Paavo Arhinmäki /vas	Tuula Peltonen /sd
	Merikukka Forsius /kok	Tuomo Puumala /kesk
	Timo Heinonen /kok	Leena Rauhala /kd
	Anneli Kiljunen /sd	Tommy Tabermann /sd
	Sanna Lauslahti /kok	Pauliina Viitamies /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine.

VASTALAUSE

Perustelut

Me allekirjoittaneet haluamme muutoksia hallituksen esitykseen ammattikorkeakoululaista (HE 26/2009 vp). Emme kannata sitä, että ammattikorkeakoulun ylläpitäjän nimitysvaltaa kasvatetaan tarpeettomasti. Samoin kuin yliopistolaissa mielestämme lukukausimaksut EU/ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille asettavat heidät epätasa-arvoiseen asemaan ja murentavat hyvinvointiyhteiskunnan arvopohjaa maksuttomasta opiskelusta. Ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntia koskeva lainsäädäntö tulisi yhdenmukaistaa ylioppilaskuntien kanssa toimintaedellytysten yhdenvertaistamiseksi. Opiskelijan automaatiojäsenyys opiskelijakunnassa asettaisi opiskelijat tasa-arvoiseen asemaan ja loisi ammattikorkeakouluille yhteistyötahon, jonka asema olisi kiistaton.

Samaan aikaan, kun yliopisto-opiskelija käy puoli-ilmaiseksi opiskelijoiden terveydenhuoltoon erikoistuneella lääkäriellä (YTHS), ammattikorkeakouluopiskelija jonottaa kunnan terveyskeskuksessa. Tämä ei ole silloin ongelma, kun kunta hoitaa hyvin terveyspalvelunsa. Osa kunnista kuitenkin luistaa kansanterveyslain mukaisista velvollisuuksistaan siten, että ne eivät tarjoa terveydenhuoltoa ulkopaikkakunnissa kirjoilla oleville opiskelijoilleen. Pahimmassa tapauksessa kotikuntakin kieltäytyy hoitamasta opiskelijaa. Tässä lakiesityksen yhteydessä on mahdollisuus puuttua ainoastaan siihen, että opiskelijakunnan tulee olla osana opiskeluterveydenhuollon kehittämistä. Ammattikorkeakoulu-opiskelijoiden terveydenhuolto on kuitenkin kysymys, johon on löydettävä pian ratkaisu.

Lisäksi haluamme, että lakiin kirjataan selkeästi muun muassa opiskelijoiden liikuntapalveluista ja muista yhteisön hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä.

On hyvä, että sivistysvaliokunta huomioi elinikäisen oppimisen myös ammattikorkeakoulujen tehtävien hoidossa. Lisäksi valiokunta muutti 11 §:ää, jossa nyt otetaan huomioon se,

että jokaisella tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevalla opiskelijalla voi olla mahdollisuus tulla valituksi ammattikorkeakoulun hallitukseen.

Ammattikorkeakoulujen tehtävät (HE:n 4 §)

Pykälässä esitetty tavoite ammattikorkeakoulu-yhteisön hyvinvoinnista tulee avata lain yleis- ja yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Rehtori, vararehtori ja muu ylin johto (HE:n 13 §)

Hallituksen esityksessä ammattikorkeakoulussa voi olla yksi tai useampi vararehtori sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun ylläpitäjä päättää. Vararehtorin ja muun ylimmän johdon nimittäminen tai ottaa ammattikorkeakoulun ylläpitäjä. Emme kannata ylläpitäjän nimitysvallan kasvattamista. Se heikentää ammattikorkeakoulun hallituksen valtaa ja murentaa ammattikorkeakoulun sisäistä autonomiaa. Muutoksen tekee erityisen ongelmalliseksi ylemmän johdon määrittely, josta esityksen perustelujen mukaan päättää ylläpitäjä. Esitämme, että "ja muu ylin johto" -kirjaus poistetaan.

Koulutusohjelman maksuttomuus (HE:n 26 b §)

Hallituksen esitykseen sisältyy EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevilta ylempää korkeakoulututkintoa suorittavilta opiskelijoilta kerättävät lukukausimaksut. Maksut asettavat opiskelijat epätasa-arvoiseen asemaan ja murentavat hyvinvointiyhteiskunnan arvopohjaa maksuttomasta opiskelusta. Ne myös estävät Suomen korkeakoulujen kansainvälistymistä ja vähentävät suomalaisen korkeakoulutuksen vetovoimaa. Hallituksen esityksessä ei esitetä perusteluja sille, miksi eri asemaan asettaminen kansalaisuuden perusteella nähdään hyväksyttäväksi tässä yh-

teydessä. SDP vaatii, että lukukausimaksuja ei sisällytetä uuteen lakiin, koska ne myös osaltaan avaavat tien kokonaisvaltaisemmalle maksujen käyttöönotolle. Kun Suomi päättää luopua yhdestä kantavista periaatteistaan, maksujen laajentamiselle ei ole niin suurta kynnystä. Suomessa pitää olla mahdollisuus kouluttautua varallisuudesta riippumatta. Maksuton koulutus on tasa-arvoisen yhteiskunnan tukipilari. Esitämme kirjauksen poistamista.

Opiskelijakunta (HE:n 42 a §)

Opiskelijakuntia koskeva lainsäädäntö tulisi yhdenmukaistaa ylioppilaskuntien kanssa toimintaedellytysten yhdenvertaistamiseksi. Opiskelijoiden edunvalvonnan ja yhteiskunnallisen osallistumisen edellytyksenä on toimiva opiskelijajärjestö, joka on rakennettu vakaalle pohjalle ja jonka toimintaedellytykset on turvattu. Automaatiojäsenyys asettaisi opiskelijat tasa-arvoiseen asemaan opiskelijakuntaan nähden ja loisi ammattikorkeakouluille yhteistyötahon, jonka asema olisi kiistaton. Hallituksen esityksen mukaan "ammattikorkeakouluissa on opiskelijakunta, johon voivat kuulua ammattikorkeakoulun tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat opiskelijat". Ylioppilaskunnilla ja opiskelijakunnilla on samat tehtävät sekä lakiesityksissä että käytännössä, mutta opiskelijakuntien toimintaedellytykset ovat jäämässä huomattavasti heikommiksi.

Kun yliopisto-opiskelija käy puoli-ilmaiseksi opiskelijoiden terveydenhuoltoon erikoistuneella lääkäriellä (YTHS), ammattikorkeakouluopiskelija jonottaa kunnan terveyskeskuksessa. Kunnallinen palvelu tulee opiskelijalle myös kalliimmaksi kuin YTHS:n palvelut. Etenkin pie-

nillä paikkakunnilla palveluita on huonosti saatavilla. Kunnat saavat itse päättää, mitä opiskeluterveydenhuollon palveluita ne tarjoavat. Osa kunnista luistaa kansanterveystlain mukaisista velvollisuuksistaan siten, että ne eivät tarjoa terveydenhuoltoa ulkopaikkakunnissa kirjoilla oleville opiskelijoilleen. Pahimmassa tapauksessa kotikuntakin kieltäytyy hoitamasta opiskelijaa. Hyviäkin esimerkkejä tietysti löytyy.

Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto SAMOK ry on jo pitkään ajanut ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon toimivan mallin kehittämistä. Kaikissa muissa kuin kunnallisissa mallissa on yhtenä elementtinä opiskelijoiden omahoitusosuus osana rahoitusta. Opiskelijakunnat ovat jo nyt osaltaan mukana kehittämässä opiskeluterveydenhuollon palveluja esimerkiksi tiedottamalla palveluista ja keräämällä niistä säännöllisesti palautetta. Opiskelijakunnan tulee olla osana opiskeluterveydenhuollon kehittämistä.

Ammattikorkeakoulun liikuntapalvelut

Laissa tulisi olla selkeä ammattikorkeakouluhyvinvoinnin tukeva kirjaus. Osana jaksamisen ja hyvinvoinnin edistämistä tulisi korkeakoulujen liikuntapalvelut huomioida sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa. Tällä hetkellä korkeakoulut ovat suomalaisen koulutusjärjestelmän ainoa osa, jossa liikunnalla ei ole lakiin perustuvaa asemaa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset).

*Vastalauseen muutosehdotukset***1.****Laki****ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä toukokuuta 2003 annetun ammattikorkeakoululain (351/2003) 3 §, 4 §:n 1 momentti, 7 ja 9 §, 11 § 1 momentti, 13 §:n otsikko ja 4 momentti, 17 §, 18 §:n 1 momentti, 20—23, 26, 27, 29—31 ja 41 §, 42 §:n 1 ja 2 momentti sekä 42 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 18 §:n 1 momentti ja 20 § laissa 411/2005, 26 § osaksi mainitussa laissa 411/2005 sekä 41 ja 42 a § laissa 413/2005, ja

lisätään lain 42 a §:ään uusi 4 momentti, jolloin momentit 4—7 siirtyvät momenteiksi 5—8 sekä lakiin uusi 42 b, 43 a ja 43 b § seuraavasti:

3 §
(Kuten SiVM)

(*Poist.*) nimittää tai ottaa ammattikorkeakoulun ylläpitäjä.

4 §

17, 18, 20—23 ja 26 §
(Kuten SiVM)

Ammattikorkeakoulujen tehtävät

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua *ja yhteisön hyvinvointia* ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelua sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä taiteellista toimintaa.

26 b §
(*Poist.*)

27 ja 29 §
(Kuten SiVM)

30 §

Opettajien kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät

Ammattikorkeakoulun opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädetään (*poist.*) valtioneuvoston asetuksella.

7, 9 ja 11 §
(Kuten SiVM)

31, 41 ja 42 §
(Kuten SiVM)

13 §

Rehtori, vararehtori ja muu ylin johto

42 a §

Opiskelijakunta

Ammattikorkeakoulussa voi olla yksi tai useampi vararehtori sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun ylläpitäjä päättää. Vararehtorit

Ammattikorkeakoulussa on opiskelijakunta, johon *kuuluvat* ammattikorkeakoulun tutkin-

toon johtavassa koulutuksessa olevat opiskelijat. Opiskelijakunta voi hyväksyä jäsenikseen myös muita ammattikorkeakoulun opiskelijoita.

(2 - 3 mom. kuten SiVM)

Opiskelijakunnan tehtävänä on myös osallistua tarvittaessa kansanterveystlain (66/1972) 14 §:ssä säädettyjen, opiskelijan perusterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen.
(Uusi)

(5— 8 mom. kuten SiVM:n 4—7 mom.)

42 b § (Uusi)

Ammattikorkeakoulun liikuntapalvelut

Ammattikorkeakoulujen tulee huolehtia ammattikorkeakoulun jäsenten liikuntapalveluiden järjestämisestä. Ammattikorkeakoulut voivat järjestää liikuntapalvelut yhteistyössä muiden korkeakoulujen kanssa.

43 a ja 43 b §
(Kuten SiVM)

Voimaantulosäännös
(Kuten SiVM)

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2009

Tuula Peltonen /sd
Anneli Kiljunen /sd
Tommy Tabermann /sd

Pauliina Viitamies /sd
Paavo Arhinmäki /vas